

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง*

PSYCHOSOCIAL FACTORS INFLUENCING THE PERSISTENCE OF FIRST-YEAR STUDENTS IN A PUBLIC UNIVERSITY

วิภาพร ตันทสวัสดิ์^{1*}, รัฐสภา แก่นแก้ว²

Vipaporn Tantasawat^{1*}, Rattasapa Kaenkaw²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Walailak Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathumthani, Thailand

²คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²School of Communication Arts, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: vipaporn@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 211 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง .845 - .934 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการคิดต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนของครอบครัว โดยสามารถทำนายการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ ร้อยละ 66.7 จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมหรือออกแบบหลักสูตรที่ทำนาย มีนโยบายการสร้างระบบการดูแลนักศึกษา หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีทักษะการสื่อสารเพื่อให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการเรียนและอาชีพ มีการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองผ่านกิจกรรมพลังใจจากครอบครัว เพื่อสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา และพัฒนาช่องทางสื่อสารออนไลน์ระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง เพื่อการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ: นักศึกษา, การคงอยู่, การสื่อสาร, อิทธิพล, ปัจจัยทางจิตสังคม

Abstract

This research is quantitative research that aims to study the psychosocial factors influencing the persistence of first-year students at a public university. The sample consisted of 211 first-year students from a government university, selected through stratified proportional random sampling. Six instruments using a 5-point rating scale were employed, with alpha coefficient reliability ranging from .845 to .934. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed that four psychosocial factors significantly influenced the persistence of first-year students at the .01 level. Ranked from the most to the least influential, these factors were: achievement motivation, positive attitude toward the course, the role of the advisor, and family support. These factors accounted for 66.7% of the variance in student retention. The findings suggest that the university should organize activities or design courses that focus on challenges, have policies for creating student care systems, and the course should provide opportunities for students to express their opinions on teaching and learning. Advisors should receive training to provide effective communication guidance on academic and career planning. Additionally, the role of parents should be enhanced through Family Motivation activities to foster understanding and involvement in supporting students' learning. Online communication channels between instructors and parents should also be developed to ensure close and continuous support for students until graduation.

Keywords: Student, Persistence, Communication, Influence, Psychosocial Factors

บทนำ

การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงคุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษา ความเหมาะสมของหลักสูตร และประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนนักศึกษา การคงอยู่ของนักศึกษานั้น หากพิจารณาในเชิงปริมาณ หมายถึง ร้อยละของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทุกภาคการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา ส่วนในเชิงคุณภาพ หมายถึง ความเพียรพยายามและความมุ่งมั่นทางวิชาการของนักศึกษาที่สะท้อนผ่านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างต่อเนื่อง แม้จะเผชิญกับอุปสรรคหรือสิ่งรบกวนที่อาจนำไปสู่การถอนตัวออกจากการศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา (Tinto, V., 1975) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาตามนิยามเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะกับกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง ที่มี “ประสบการณ์ในปีแรก” ของการเรียนระดับอุดมศึกษา และต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านส่วนตัว สังคม และวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวและการคงอยู่ในระบบการศึกษา (McInnis, C., 2003) นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งจึงถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดต่อการลาออก โดยพบว่า ประมาณร้อยละ 25 ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยที่เรียนเต็มเวลาจะไม่ได้ลงทะเบียนเรียนต่อหลังจากปีแรก (National Center for Education Statistics, 2024); (Permzadian, V. & Credé, M., 2016) จึงเป็นความท้าทายให้มหาวิทยาลัยค้นหาแนวทางและพยายามกำหนดแผน

กลยุทธ์ที่จะเพิ่มความพึงพอใจต่อประสบการณ์ทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการคงอยู่ และความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษา (Roberts, J. & Styron, R., 2010)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่และการลาออกกลางคันของนักศึกษา พบว่า แนวคิดที่ได้รับการอ้างอิงอย่างแพร่หลาย และนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าว คือ แนวคิดของ Tinto V. และแนวคิดของ Bean, J. & Eaton, S. โดยทฤษฎีการบูรณาการของนักศึกษา (Student Integration Model) ของ Tinto V. เชื่อกันว่าการคงอยู่ในการเรียนขึ้นอยู่กับกระบวนการทั้งทางวิชาการและสังคม โดยการบูรณาการทางวิชาการ เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับคณาจารย์ และการได้รับความสำเร็จทางการเรียน เป็นต้น ส่วนการบูรณาการทางสังคม เช่น การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการเรียนรู้ เป็นต้น (Tinto, V., 1993) ดังนั้น การขาดการบูรณาการในด้านใดด้านหนึ่งอาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว และเพิ่มความเสี่ยงต่อการลาออกของนักศึกษา ส่วนแนวคิดของ Bean, J. & Eaton, S. ได้เสนอทฤษฎีทางจิตวิทยาของการคงอยู่ของนักศึกษา (Psychological Model of Student Retention) ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในของนักศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติและความเชื่อ เช่น ความเชื่อในความสามารถของตนเอง การรับรู้ถึงการควบคุมสถานการณ์ กลยุทธ์ในการเผชิญปัญหา ความสามารถในการจัดการกับความเครียดและอุปสรรครวมถึงแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมายทางการศึกษา แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ของนักศึกษาในสถาบันมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติ ความเชื่อ และความตั้งใจในการศึกษาต่อ (Bean, J. & Eaton, S., 2001) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดการบูรณาการ Tinto จะเห็นได้ว่าการคงอยู่ของนักศึกษาไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลกับบริบททางสังคมและสถาบันการศึกษา ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกลไกการคงอยู่ในระบบการศึกษาอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แบบบอริมานของ Credé, M. & Niehorster, S. พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลการเรียนและความคงอยู่ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยหลายมิติสำคัญ ได้แก่ การปรับตัวด้านวิชาการ การปรับตัวด้านสังคม การปรับตัวด้านอารมณ์และส่วนตัว รวมถึงความผูกพันกับสถาบัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยในระดับบุคคล เช่น บุคลิกภาพ และปัจจัยทางสังคม เช่น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือเพื่อน ปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จทางการศึกษาและการคงอยู่ในระบบการศึกษา (Credé, M. & Niehorster, S., 2012)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัย พบว่า ปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายที่ท้าทาย มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีการควบคุมตนเอง มีความกลัวความล้มเหลว ต้องการสร้างผลงานที่โดดเด่น (Haru, E., 2023) และมีความปรารถนาที่จะบรรลุมาตรฐานความเป็นเลิศ เพื่อความพึงพอใจภายในมากกว่ารางวัลภายนอก (Verma, S. & Bala, A., 2021) สอดคล้องกับทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) พัฒนาโดย Deci, E. & Ryan, R. ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการเรียนรู้ เติบโต พัฒนาตนเอง และแสวงหาความหมายในชีวิต ทำให้มนุษย์มีแรงขับเคลื่อนในการกระทำการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน เมื่อบุคคลรู้สึกว่าเป็นผู้เลือกทำด้วยตนเอง ไม่ได้ถูกบังคับหรือการควบคุมจากภายนอก (Deci, E. & Ryan, R., 2000) ส่วนผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะเชื่อว่าการกระทำของตนเองจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จ

ทางวิชาการ และมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง จึงส่งผลในเชิงบวกต่อผลการศึกษาและการคงอยู่ในการเรียน ในทางกลับกัน นักศึกษาที่เชื่อว่าผลลัพธ์ทางวิชาการของตนเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น โชคหรือการกระทำของผู้อื่น ความเชื่อนี้จะส่งผลต่อการผัดวันประกันพรุ่งในระดับที่สูงขึ้นและมีความสำเร็จทางวิชาการที่ต่ำกว่า ซึ่งอาจส่งผลเสียต่ออัตราการคงอยู่ในการเรียนด้วย (Morelli, M. et al., 2023) นอกจากนั้นแล้ว นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรจะเห็นคุณค่าในสาขาที่เรียน มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามสาขาที่ศึกษาได้ อาจนำไปสู่การคงอยู่ในการเรียน (Nakonechnyi, A. et al., 2024) สอดคล้องกับการศึกษาของ Miandoab, N. et. al. พบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อสาขาที่ตนเองกำลังศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จทางวิชาการ (Miandoab, N. et. al., 2015)

ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม เป็นลักษณะทางสถานการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคล คือ การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา จะเป็นแรงการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเครียดของนักศึกษา (Zhai, Y. & Du, X., 2022) โดยบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น ครอบครัว พ่อแม่ หรือคนใกล้ชิดจะเป็นแหล่งทรัพยากรทางจิตใจและสังคม (psychosocial resource) ที่ช่วยลดความเครียดและความรู้สึกโดดเดี่ยวในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่อาจมีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีและมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา (Gloria, A. & Ho, T., 2003) รวมถึงการมีแหล่งทรัพยากรที่มีความสอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน (resource boosters) เช่น การมีทุนทางสังคมจากครอบครัว ได้แก่ การมีสัมพันธภาพที่ดี และได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จากครอบครัว ร่วมกับการมีทุนมนุษย์ทางการศึกษา เช่น การมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี และช่วยเหลือผู้เรียน จะยิ่งส่งเสริมให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าการมีแหล่งทรัพยากรที่ไม่สอดคล้องกันหรือขาดทรัพยากรอย่างใดทรัพยากรหนึ่งไป (Parcel, T. & Dufur, M., 2001) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง เพื่อจะทำให้ทราบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุงอนาคต ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ผลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการรักษาและพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์ให้นักศึกษาคงอยู่ในตลอดจนสำเร็จการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 1,863 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 211 คน ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการคำนวณ โดยใช้ โปรแกรม G* Power กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 โดย Cohen, J. แนะนำว่า เป็นขนาดอิทธิพลที่ใกล้เคียงกับขนาดอิทธิพลโดยเฉลี่ยที่พบในวรรณกรรมทางวิชาการในหลายสาขา ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 และ ค่า Power = .80 ตัวแปรอิสระ

(Number of predictors) 5 ตัวแปร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 92 คน แต่เพื่อเพิ่มความแม่นยำของประมาณค่าลดความแปรปรวน และเพิ่มอำนาจทางสถิติ (Cohen, J., 1988); (Field, A., 2013) จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 211 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยใช้คณะเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและปรับปรุงข้อคำถามในแบบวัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นได้นำแบบวัดไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item-Objective Congruence Index : IOC) พบว่า อยู่ในช่วงระหว่าง 0.66 - 1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดมีความตรงต่อเนื้อหาที่ต้องการวัดอย่างเหมาะสม หลังจากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาคัลฟา ซึ่งแบบวัดทั้ง 6 ฉบับ เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยมากที่สุด (5 คะแนน) จนถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (1 คะแนน) พบผลดังนี้ 1) แบบวัดการคงอยู่ในการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .892 2) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .845 3) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .912 4) แบบวัดการสนับสนุนของครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .924 5) แบบวัดบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .876 และ 6) แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .934

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในส่วนนี้มีการเลือกสถานที่ และเวลาที่แตกต่างกันในการแจกแบบสอบถาม เช่น แจกแบบสอบถามก่อนเข้าเรียน หลังการเรียน หรืออาจเป็นนอกเวลาเรียน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 211 ชุด หลังจากได้รับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา เพื่อศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยตามสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean: M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) คะแนนต่ำสุด (min) และคะแนนสูงสุด (max) ค่าความเบ้ (skewness: SK) ค่าความโด่ง

(kurtosis: KU) เพื่อดูว่าข้อมูลมีการแจกแจงที่เป็นลักษณะโค้งปกติ (normal distribution) หรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยค่าความเบ้ (skewness) ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในช่วงระหว่าง -0.02 ถึง 0.54 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียงกับปกติ โดยทั่วไปแล้วค่าความเบ้ที่อยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 ถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ หากค่าความเบ้มีค่าต่ำกว่า -1.00 แสดงว่าข้อมูลเบ้ไปทางซ้ายมากเกินไป และหากมีค่ามากกว่า 1.00 แสดงว่า ข้อมูลเบ้ไปทางขวาเกินไป ซึ่งทั้งสองกรณีถือว่าอยู่นอกช่วงที่ยอมรับได้ สำหรับค่าความโด่ง (kurtosis) ของตัวแปร อยู่ในช่วงระหว่าง -0.02 ถึง 0.73 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ถือว่าข้อมูลมีการกระจายตัวใกล้เคียงกับโค้งการแจกแจงปกติ โดยทั่วไป ค่าความโด่งที่สูงกว่า 1.00 บ่งชี้ว่า ข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยเกินไป หรือมีลักษณะยอดโด่งกว่าปกติ ในขณะที่ค่าความโด่งที่ต่ำกว่า -1.00 สะท้อนถึงการกระจายตัวที่กว้างเกินไปหรือยอดโด่งเตี้ยกว่าปกติ (Hair, J. F. et al., 2017)

ส่วนการตรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 5 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนของครอบครัว บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร โดยทั้งหมดเป็นตัวแปรเชิงปริมาณแบบต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson's correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ไม่มีคู่ตัวแปรใดที่มีค่าสหสัมพันธ์เกิน .80 ซึ่งหมายความว่าไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมากเกินไป (multicollinearity) โดยตามเกณฑ์ของ Hair, J. F. et al. หากตัวแปรใดมีค่าสหสัมพันธ์มากกว่า .80 ถือว่าอาจเกิดปัญหา multicollinearity ที่จะส่งผลต่อความแม่นยำในการทำนายตัวแปรตาม และอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์สมการถดถอย (Hair, J. F. et al., 2010)

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัยนี้อยู่ในช่วงระหว่าง .02 ถึง .42 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหา multicollinearity ในข้อมูลชุดนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า คู่ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุดที่สุด คือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษากับการสนับสนุนของครอบครัว ส่วนคู่ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา รายละเอียดของผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย (n = 211)

ตัวแปร	1	2	3	4	5
ACH	-				
FUO	.32**	-			
SUP	.34**	.27**	-		
ROT	.39**	.34	.42**	-	
AUS	.26**	.15*	.22	.02**	-

***หมายเหตุ ACH คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ FUO คือ ลักษณะมุ่งอนาคต SUP คือ การสนับสนุนของครอบครัว ROT คือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และ AUS คือ ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร *p < .05, ** p < .01, สองหาง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 50.24 และเพศหญิงจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 49.76 ส่วนใหญ่มาจากคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และ คณะครุศาสตร์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี อยู่ในช่วง 2.50 – 2.99 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 38.39 รองลงมาคือช่วง 3.00 – 3.49 จำนวน 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.44 ด้านรายได้ครอบครัว ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง (15,000 – 30,000 บาทต่อเดือน) มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 46.45 รองลงมาคือในระดับสูง (มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน) จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 32.23 โดยมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 28.44 และภาคอีสานจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64 อาศัยอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 28.44 รองลงมา คือ อาศัยอยู่กับญาติ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง

ปัจจัย	การคงอยู่ของนักศึกษา						
	B	S.E.	β	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	6.821	0.673		10.255	.000		
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.511	0.126	0.678	3.274	.001	0.779	1.283
บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา	0.379	0.150	0.445	2.519	.000	0.713	1.402
ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร	0.494	0.152	0.589	3.249	.001	0.684	1.462
การสนับสนุนของครอบครัว	0.394	0.223	0.424	3.249	.001	0.584	1.675

$R = 706$ $R^2 = 0.667$, adj. $R^2 = 0.510$, $df = 2$, $F = 27.751^{**}$, $SE.est = .24832$, $p-value = .000$

$^{**}p-value < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจาก ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\beta = .678$) ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร ($\beta = .589$) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ($\beta = .445$) และการสนับสนุนของครอบครัว ($\beta = .424$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .706 และมีค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .667 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถทำนายการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ ร้อยละ 66.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล แห่งหนึ่ง มี 4 ปัจจัย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะที่ดีต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนของครอบครัว ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผล จากตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปน้อยสุด ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ถือเป็นแรงจูงใจ ภายในที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎี ความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ของ Deci, E. & Ryan, R. ที่ เชื่อว่าแรงจูงใจที่ดีจะ เกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการทางจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการได้รับการตอบสนอง ได้แก่ ความต้องการมี อิสระ (autonomy) คือ ความรู้สึกที่ตนเองสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ความต้องการมีความสามารถ (competence) คือ ความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถและทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และความต้องการมีความสัมพันธ์ (relatedness) คือ ความรู้สึกว่าเป็นที่รัก เป็นที่ยอมรับ และมีความเชื่อมโยงกับผู้อื่น เมื่อสภาพแวดล้อมเอื้อต่อ การตอบสนองความต้องการทั้งสามนี้ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงจูงใจที่มาจากความพึงพอใจ ความสนใจ และ คุณค่าที่บุคคลยึดถือ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่มีความสม่ำเสมอ มีเป้าหมายชัดเจน และยั่งยืนในระยะยาว (Deci, E. & Ryan, R., 2000) นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงมีความสนใจและพึงพอใจในกิจกรรมทางการเรียน ของตนเอง ตลอดจนมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จทางวิชาการ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาแสวงหา ความก้าวหน้า เอาชนะอุปสรรค และมีความเพียรในการศึกษา (Vansteenkiste, M. et al., 2005) รวมทั้งยังรู้จัก ใช้กลยุทธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งเป้าหมายรายสัปดาห์ การบริหารเวลาอย่างเหมาะสม และการ แสวงหาความช่วยเหลือทางวิชาการ ซึ่งมีส่วนช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการเรียนและลดความเสี่ยงใน การลาออกจากระบบการศึกษา (Pintrich, P. & De Groot, E., 1990) ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ Mongkuo, M. Y. et al. ยังสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ ความสำเร็จทางการศึกษา ในขณะที่ผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจจะมีแนวโน้มไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน (Mongkuo, M. Y. et al., 2017) สอดคล้องกับการศึกษาของ อนันต์ เสมรสวรรณ พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการศึกษา ครั้งนี้แบ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการยอมรับ ด้านการทำงานเป็น ทีม ด้านสมรรถภาพ ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านความตื่นตัวและความสนุกสนาน ด้านการแสดงออก ด้านการมี ส่วนร่วม และด้านการพัฒนาทักษะ (อนันต์ เสมรสวรรณ, 2559)

ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรเป็นปัจจัยทำนายลำดับที่สองที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติที่ แสดงออกโดยผู้เรียนจะสะท้อนถึงการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ตนกำลังศึกษา การตอบสนองของผู้เรียนจึง สามารถบ่งชี้ถึงระดับความสนใจหรือความไม่สนใจต่อเนื้อหาการเรียน ทัศนคติที่แสดงออกระหว่างกระบวนการ เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน (Wang, J. & Bai, B., 2023) ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภักสุภาส จิตโกศลวนิชย์ พบว่า การคงอยู่หรือการลาออกกลางคันของ นักศึกษาภาคปกติมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อหลักสูตร โดยนักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อหลักสูตรมีแนวโน้มที่ จะศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา (ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภักสุภาส จิตโกศลวนิชย์, 2564) เนื่องจากทัศนคติเป็น

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และความตั้งใจในการกระทำ หากนักศึกษามองว่าหลักสูตรมีคุณค่า สอดคล้องกับความสนใจส่วนบุคคล เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองหรือเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต ก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น และพร้อมทุ่มเททั้งเวลาและความพยายามในการเรียนมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะไม่เลิกเรียนกลางคัน (Eccles, J. & Wigfield, A., 2002)

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นตัวทำนายนำลำดับที่สามของการคงอยู่ในการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสบการณ์ของนักศึกษาในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ การสนับสนุนทางจิตใจ และการสร้างความผูกพันระหว่างนักศึกษากับสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto V. (Tinto, V., 1993) ที่เสนอว่า การคงอยู่ของนักศึกษาในระบบการศึกษาขึ้นอยู่กับระดับของการบูรณาการทางวิชาการและสังคม กล่าวคือ นักศึกษาที่สามารถปรับตัวและเชื่อมโยงตนเองเข้ากับบริบทของสถาบันได้อย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มคงอยู่ในระบบการศึกษาและประสบความสำเร็จมากกว่า ในบริบทนี้ อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อมีคุณลักษณะด้านความเอาใจใส่ เข้าใจบริบทเฉพาะของนักศึกษา และสามารถเข้าถึงได้ง่าย จะช่วยให้นักศึกษารู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความผูกพันกับสถาบัน ซึ่งลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในช่วงที่นักศึกษาเผชิญกับความเครียดหรืออุปสรรคทางวิชาการ การสื่อสารของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม จะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่มีเหตุผล และเพิ่มโอกาสในการคงอยู่ในระบบการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (Kuh, G. D. et al., 2005) ดังนั้น จึงควรมีการจัดระบบการแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาใหม่ในชั้นปีที่หนึ่งโดยเร็วที่สุด และส่งเสริมให้นักศึกษาได้พบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาของการปรับตัว เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและจิตใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดการคงอยู่ในระบบการศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติ แสงพล และคณะ ที่พบว่า บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านในการให้คำปรึกษา และแนะนำด้านวิชาการมีผลต่อพฤติกรรมเรียนของนักศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (สมบัติ แสงพล และคณะ, 2554)

การสนับสนุนของครอบครัวเป็นปัจจัยทำนายที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดในกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังคงเป็นแหล่งพลังสนับสนุนหลักที่ครอบคลุมทั้งด้านอารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ ครอบครัวที่แสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจ และการให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่ นักศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ และความสามารถในการเผชิญกับความเครียดจากภาระทางวิชาการ (Robbins, S. B. et al., 2004) งานวิจัยของ Gloria, A. & Ho, T. ที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดจิตสังคม วัฒนธรรม (Psychosociocultural framework) ที่มองว่าปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมมีบทบาทร่วมกัน ในการหล่อหลอมประสบการณ์ทางการศึกษาของกลุ่มนักศึกษาเชื้อสายเอเชีย-อเมริกัน พบว่าความผูกพันทาง ครอบครัว และการได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์และจิตใจจากบุคคลรอบข้าง ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง แต่ยังช่วยลดความรู้สึกแปลกแยกในบริบทของมหาวิทยาลัยที่มีวัฒนธรรมต่างจากบ้าน ดังนั้นการสนับสนุนจากบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น ครอบครัว พ่อแม่ และบุคคลใกล้ชิดจึงมีบทบาทเป็น ทรัพยากรทางจิตสังคม (psychosocial resource) ที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับนักศึกษาทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความคงอยู่ในการศึกษาในกลุ่มนักเรียนเชื้อสายเอเชีย-อเมริกัน (Gloria, A. & Ho, T., 2003) อีกทั้งหาก

นักศึกษาได้รับทรัพยากรจากหลายบริบทที่เสริมกัน เช่น ครอบครัว มหาวิทยาลัย และชุมชน ก็จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้ความเชื่อมั่นในเป้าหมายทางการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะไม่ถอนตัวจากระบบการศึกษา (Parcel, T. & Dufur, M., 2001) การมีทุนทางสังคมในครอบครัว เช่น ครอบครัวที่ติดตามผลการเรียน ชื่นชมเมื่อนักศึกษาประสบความสำเร็จ และสนับสนุนการตั้งเป้าหมายทางการเรียน ย่อมส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญกับการเรียนมากยิ่งขึ้น (Fan, W. & Williams, C., 2010) ร่วมกับการมีทุนทางเศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าครองชีพ จะทำให้นักศึกษาสามารถมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องลาออกกลางคันเพื่อหารายได้ (Bean, J. & Metzner, B., 1985) จากการศึกษาของสก็อตต์ ทารส ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัญหาภายในครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถจำแนกนักศึกษาที่ลาออกกลางคันได้ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หรือมีปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว มักมีแนวโน้มที่จะออกกลางคันจากระบบการศึกษา (สก็อตต์ ทารส, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

1. ผลการวิจัยให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะที่ดีต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนจากครอบครัว มีอิทธิพลร่วมกันต่อการคงอยู่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางจิตสังคมไม่ได้ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาในลักษณะแยกขาดจากกัน หากแต่มีลักษณะเป็นทรัพยากรจากหลายบริบทที่เสริมกัน (resource boosters) เช่น ครอบครัว มหาวิทยาลัย และชุมชน ก็จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้ความเชื่อมั่นในเป้าหมายทางการศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบระบบสนับสนุนเชิงบูรณาการ สำหรับการคงอยู่ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นผลจากปัจจัยภายในและภายนอกที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต โดยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และทักษะที่ดีต่อหลักสูตร เป็นพลังขับเคลื่อนภายในที่สำคัญ และจะส่งผลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่น ครอบครัวและอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นแหล่งทรัพยากรที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและความผูกพันกับสถาบัน ส่งผลให้นักศึกษามีแนวโน้มคงอยู่ในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ในการระบุถึงตัวชี้วัดเกี่ยวกับแรงจูงใจต้องคำนึงถึงมิติของความสำเร็จส่วนบุคคล เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงขับเคลื่อนภายในของแต่ละบุคคล ดังนั้นตัวชี้วัดจึงต้องระบุถึงความสำเร็จเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายในการเรียน การจัดการความกดดันทางวิชาการ วิธีการเผชิญกับอุปสรรคในการเรียน และพิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนจากผลงานที่ผ่านมาของตนเอง เพื่อสะท้อนแรงจูงใจภายในที่มีความหมายต่อนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา และ ควรมีการส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา ดังข้อเสนอต่อไปนี้ 1) มหาวิทยาลัยควร

จัดกิจกรรมหรือออกแบบหลักสูตรที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างเป้าหมายที่มีความหมาย และส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ถึงความสำเร็จจากความพยายามของตนเองผ่านการจัดกิจกรรมพัฒนาตนเอง เช่น โครงการพี่เลี้ยง หรือชมรมพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายของตนเองแล้วนั้น ยังเป็นการส่งเสริมความผูกพันระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษามีแนวโน้มที่จะตัดสินใจคงอยู่ในมหาวิทยาลัยจนสำเร็จการศึกษาได้เช่นกัน 2) มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการสร้างระบบการดูแลนักศึกษาเพื่อป้องกัน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพนักศึกษาแบบองค์รวม ทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิต และจิตใจ ผ่านการทำงานเชิงรุกของอาจารย์ที่ปรึกษา มีระบบติดตามนักศึกษา และมีกิจกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาปรับตัวได้ดี มีแรงจูงใจในการเรียน และคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมหาวิทยาลัยควรดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างครอบครัว บุคลากรในสถาบัน และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจัดกิจกรรมปฐมนิเทศที่มุ่งเน้นการสื่อสารให้นักศึกษาเข้าใจโครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์ของหลักสูตร และโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและตลาดแรงงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร ทั้งในด้านโครงสร้างของรายวิชา วิธีการเรียนการสอน และประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษารู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และสร้างความผูกพันกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของผู้เรียนอย่างแท้จริง กิจกรรมเช่นนี้จะทำให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่ดีจากการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร และต้องการจะคงอยู่ในระบบการศึกษาต่อไป 4) อาจารย์ที่ปรึกษาควรเข้ามามีส่วนดูแลนักศึกษาในช่วงปีแรกอย่างใกล้ชิด จึงควรเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้คำปรึกษา ทั้งในด้านการเรียน ชีวิตส่วนตัว และสุขภาพจิตอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีช่องทางการติดต่อเชิงรุกทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบพบหน้า เพื่อพูดคุย ติดตาม และเฝ้าระวังนักศึกษากลุ่มเสี่ยง และมีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา เช่น กิจกรรมพบปะรายเดือนหรือการจัดตั้งชมรมหรือชุมนุม เพราะการมีสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษาจะทำให้นักศึกษามีความไว้วางใจในการเข้ามาขอรับคำปรึกษาทางวิชาการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งทำให้เกิดการบูรณาการทางวิชาการและการบูรณาการทางสังคมได้ นอกจากนี้ อาจมีการพัฒนาช่องทางสื่อสารออนไลน์ระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง เพื่อดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องจนสำเร็จ 5) ครอบครัวควรเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษามีกำลังใจ มีความมั่นคงทางจิตใจ และทำให้มีการคงอยู่ในการเรียน ครอบครัวจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น กิจกรรมพลังใจจากครอบครัว เพื่อจะได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการสนับสนุนการเรียนของนักศึกษา และควรติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความก้าวหน้า หรือปัญหาของนักศึกษา ตลอดจนสามารถให้การสนับสนุนแก่นักศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) จากผลการวิจัยนี้ ตัวแปรที่ศึกษาสามารถร่วมกันทำนายการคงอยู่ในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ร้อยละ 66.7 จึงควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นเข้ามาเพิ่มเติม เช่น ความ

ผูกพันกับสถาบัน ความสามารถในการจัดการตนเอง ความคาดหวังต่ออนาคตการศึกษาและอาชีพ และสุขภาพจิต เป็นต้น ซึ่งการนำตัวแปรเหล่านี้มาใช้ร่วมในการวิเคราะห์จะช่วยขยายกรอบความเข้าใจให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น 2) ทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีอื่นหรือต่างสถาบัน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ในแต่ละบริบท เช่น นักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 มีตัวแปรใดที่ส่งผลต่างจากปี 1 หรือไม่ ความแตกต่างระหว่างสถาบัน ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก หรือระหว่างสถาบันในเมืองกับต่างจังหวัด การเปรียบเทียบเหล่านี้จะช่วยให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะได้ดียิ่งขึ้น 3) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบตัวแปร และการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึกประสบการณ์ของนักศึกษา เช่น การสัมภาษณ์นักศึกษาที่เคยคิดลาออกแต่เปลี่ยนใจ หรือผู้ที่ตัดสินใจลาออก เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งแรงจูงใจที่ยังทำให้ยังคงอยู่ในการเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภัคสุภาส จิตโกศลวนิชย์. (2564). การศึกษาเกี่ยวกับการคงอยู่ และการออกกลางคัน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาระหว่างปี การศึกษา 2561-2563 สำหรับการจำแนกสภาพและเสนอแนวทางธำรงรักษานักศึกษา. วารสารก้าวทัน โลกวิทยาศาสตร์, 21(2), 127-149.
- สมบัติ แสงพล และคณะ. (2554). บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษาคณะสัตว แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารวิจัย มข, 16(1), 83-93.
- สุกัญญา ทารส. (2562). ปัจจัยจำแนกการออกกลางคันของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนันต์ เสมรสวรรณ. (2559). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักเรียนที่ประสบความสำเร็จของนักเรียน โรงเรียน กีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี.
- Bean, J. & Eaton, S. (2001). The psychology underlying successful retention practices. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 3(1), 73-89.
- Bean, J. & Metzner, B. (1985). A conceptual model of nontraditional undergraduate student attrition. *Review of Educational Research*, 55(4), 485-540.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Credé, M. & Niehorster, S. (2012). Adjustment to college as measured by the student adaptation to college questionnaire: A quantitative review of its structure and relationships with correlates and consequences. *Educational Psychology Review*, 24(1), 133-165.
- Deci, E. & Ryan, R. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

- Eccles, J. & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 109-132.
- Fan, W. & Williams, C. (2010). The effects of parental involvement on students' academic self-efficacy, engagement and intrinsic motivation. *Educational Psychology*, 30(1), 53-74.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (4th ed.). Los Angeles: Sage Publications.
- Gloria, A. & Ho, T. (2003). Environmental, social, and psychological experiences of Asian American undergraduates: Examining issues of academic Press persistence. *Journal of Counseling & Development*, 81(1), 93-105.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th Edition.). New York: Pearson Prentice Hall.
- _____ (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)* (2nd ed.). Los Angeles: SAGE Publications.
- Haru, E. (2023). Upaya meningkatkan motivasi berprestasi pada mahasiswa. *Jurnal Alternatif: Wacana Ilmiah Interkultural*, 12(1), 60-74.
- Kuh, G. D. et al. (2005). *Student success in college: Creating conditions that matter*. San Francisco: CA: Jossey-Bass.
- McInnis, C. (2003). From marginal to mainstream strategies: Responding to student diversity in Australian universities. *European Journal of Education*, 38(4), 387-400.
- Miandoab, N. et. al. (2015). Surgical technology students' attitude toward their field of study. *Der Pharmacia Lettre*, 7(12), 25-29.
- Mongkuo, M. Y. et al. (2017). The impact of motivation on academic success of predominantly black college students in north carolina public university system. *American Journal of Educational Research*, 4(3), 69-81.
- Morelli, M. et al. (2023). Development and validation of a measure for academic locus of control. *Frontiers in Education*. Retrieved January 12, 2024, from <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1268550>
- Nakonechnyi, A. et al. (2024). Retention reimagined: Participatory action and positive deviancy for university student success. *Journal of Participatory Research Methods*, 5(1), 1-20.
- National Center for Education Statistics. (2024). Retention of first-time degree-seeking undergraduates at degree-granting postsecondary institutions, by attendance status, level and control of institution, and percentage of applications accepted: Selected years, 2006 through 2021. Retrieved December 18, 2024, from https://nces.ed.gov/programs/digest/d22/tables/dt22_326.30.asp

- Parcel, T. & Dufur, M. (2001). Capital at home and at school: Effects on student achievement. *Social Forces*, 79(3), 881-911.
- Permzadian, V. & Credé, M. (2016). Do first-year seminars improve college grades and retention? A quantitative review of their overall effectiveness and an examination of moderators of effectiveness. *Review of Educational Research*, 86(1), 277-316.
- Pintrich, P. & De Groot, E. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33-40.
- Robbins, S. B. et al. (2004). Do psychosocial and study skill factors predict college outcomes? A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 130(2), 261-288.
- Roberts, J. & Styron, R. (2010). Student satisfaction and persistence: factors vital to student retention. *Research in Higher Education Journal*, 6(3), (1-18).
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Vansteenkiste, M. et al. (2005). Experiences of autonomy and control among Chinese learners: Vitalizing or immobilizing. *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 468-483.
- Verma, S. & Bala, A. (2021). Achievement motivation of foreign students pursuing technical and non-technical courses in LPU: A cross cultural study. *MIER Journal of Educational Studies, Trends and Practices*, 4(2), 195-209.
- Wang, J. & Bai, B. (2023). Whose goal emphases play a more important role in ESL/EFL learners' motivation, self-regulated learning and achievement? Teachers' or parents'. *Research Papers in Education*, 38(4), 520-542.
- Zhai, Y. & Du, X. (2022). Disparities and intersectionality in social support networks: Addressing social inequalities during the COVID-19 pandemic and beyond. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9(1), 143.